

Milica D. Kosorić

REZULTATI ZAŠTITNOG ISKOPAVANJA NA LOKALITETU BRDO U DONJOJ MAHALI KOD ORAŠJA

U toku 1966. god. prilikom radova na istraživanju i rekognosciranju lokaliteta u okolini Bijeljine, Brčkog, Zvornika i Orašja, ekipa je posetila i lokalitet Brdo u Donjoj Mahali¹).

Lokalitet leži na imanju porodice Živković, severno od puta Orašje — Bosanski Šamac. Svojim brežuljkastim oblikom znatno se ističe nad ostalom okolinom. Severoistočno od njega, na udaljenosti od 80 m, podignut je visoki nasip koji ga odvaja od reke Save (Pl. I).

Pri rekognosciranju ustanovljeno je da su pojedini delovi lokaliteta oštećeni agrikulturnim radovima. Prema obaveštenjima, prilikom tih radova iskopavani su grobovi a vađen je i kamen. Kako je tom prilikom nađen i keramički materijal koji po svojoj fakturi i oblicima pripada latenskom periodu, to se 1968. god. pristupilo radovima na manjim sondažnim iskopavanjima. Radovi su obavljani na jugoistočnom delu lokaliteta koji je istovremeno bio i najugroženiji. U toku radova iskopane su tri sonde i istražena je površina od 33 m². Sonda I i sonda II postavljene su po sistemu kvadratne mreže sa kontrolnim pregradnim zidom širine 0,50 m. Istočno od njih, na rastojanju od 0,50 m postavljena je sonda III.

Usled oštećenja lokaliteta humusni sloj nije očuvan. Gornji sloj, sloj I, kojim počinje kulturni sloj, rastresita je zemlja, mrkocrvene boje. Debljina sloja varira od 0,50 m do 1 m. Materijal otkriven u ovome sloju ležao je bez ikakva reda. Pored keramičkog materijala i nešto kostiju, nalazio se i kamen u priličnom broju, kao i komadi crvene zemlje na kojoj su se zapažali tragovi gorenja. Mestimično su nađene i sitne čestice lepa i tragovi gara. Ispod ovoga sloja nastavlja se sloj mrke boje, kompaktan, sloj II. U ovome sloju, pored keramičkog materijala i životinjskih kostiju, nađen je i poneki kamen. Na dubini od 1,30 m pojavila se zdravica, u kojoj se kod ugla C sonde II ukopava jedna jama. Jama se spušta do dubine 1,50 m. Ispunjena je kulturnim slojem mrke boje, u kome je nađeno malo keramičkog materijala (Profil sonde II).

U jugoistočnom delu istražene površine, na dubini od 0,40 do 0,50 m, otkriven je ljudski kostur, dobro očuvan. Pokojnik je bio položen na leđa, sa rukama prekrštenim na grudima. Orijehtacija: istok — zapad. Priloga nije bilo.

Pri ovim radovima nisu konstatovani nikakvi arhitektonski ostaci. Rastresiti sloj mrkocrvene zemlje sa česticama lepa, gara i nalazom kamenja je u sekundarnom položaju, pa se ne može govoriti

o građevinskom horizontu. Na osnovu dobijene situacije očigledno je da je kulturni sloj u svome gornjem delu poremećen. Ovi poremećaji nastali su u dva maha, i to ukopavanjem grobova, koji su mlađeg datuma, i kopanjima novijeg datuma koja su vršena prilikom obrade i nivelisanja zemljišta.

Pokretni materijal uglavnom čini keramika. Pored keramičkog materijala, nađene su i životinjske kosti i mali deo jelenskog roga.

Kroz ceo kulturni sloj nalazen je keramički materijal koji u tipološkom, stilskom i tehničkom pogledu pripada latenskom periodu.

Nađeni ostaci sudova rađeni su i na vitlu i slobodnom rukom. Sudovi rađeni na vitlu izrađeni su od prečišćene zemlje i dobro su pečeni. Boja im se kreće od sive do mrke i crne. Najbrojnije su zastupljeni primerci sivih zdela, dobre fature (T. I, sl. 1, 2, 3, 4, 5, 6). Nađeni su i primerci grafitirane keramike. Ornamentalni motivi izvedeni su uglačanim paralelnim i cik-cak linijama (T. II, sl. 1, 2, 3, 4).

Sudovi rađeni slobodnom rukom izrađeni su od nedovoljno prečišćene zemlje; mrke su boje. Površina sudova je dosta gruba i ornamentisana je češljastim ornamentalnim motivom (T. III, sl. 1, 2, 3, 4).

Zastupljeni primerci sivih zdela, zatim primerci sudova sa razgrnutim obodom i naglašenim ramenima koji su izrađeni na vitlu, kao i primerci sudova kod kojih je zastupljen češljasti ornamentalni motiv, nalaze analogiju u teritorijalno najbližim srodnim oblicima nađenim u Triješnici³). Pored navedenih analogija bliske paralele nalazimo i na materijalu odgovarajuće faze razvoja u Donjoj Dolini⁴) kao i na drugim nalazištima sa kojih potiče materijal latenskog perioda⁵). Na osnovu karakterističnih oblika sudova i zastupljenih ornamentalnih motiva keramički materijal sa našeg lokaliteta može se opredeliti u kasnolatenski period.

U sloju II, na dubini od 1 do 1,20 m, pored konstatovanog keramičkog materijala koji pripada latenskom periodu, nađeni su i oblici sudova koji se vremenski bliže ne mogu odrediti, mada se sa sigurnošću može reći da potiču iz perioda razvijene upotrebe metala. Ovaj keramički materijal rađen je slobodnom rukom od nedovoljno prečišćene zemlje. Površina sudova najčešće je mrke boje mada su zastupljeni i primerci sa nešto svetlijom žućkastom i crvenkastom nijansom u boji. Ukrašavanje je izvedeno nalepljivanjem plastične trake na kojoj se nalaze otisci prstiju i zarezi nokta (T. IV, sl. 4). Istovetan materijal, samo u manjem broju nađen je i u jami. Ovde je zastupljeno i nekoliko primreka koničnog suda kod koga se na spoljašnjoj strani dna nalaze udubljenja, kao i primerak suda sa razgrnutim obodom i deo plitke zdele, kod kojih je obod ornamentisan kosim zarezima (T. IV, sl. 1, 2, 3).

S obzirom na to da nađeni materijal nije tipičan, to se ne može vezati za neku određenu kulturnu grupu. Ipak, na osnovu tipološke analize oblika, možemo konstatovati da se analogni oblici sudova sa udubljenjem na dnu nalaze i na nekim primercima keramičkog materijala koji potiče sa gradine Čungar⁶). I na pojedinim primer-

cima keramičkog materijala sa Kekića Glavice zapaženi su, isto tako, i ovakvi oblici dna i ornamentalni motivi na obodu sudova, izvedeni kosim urezima⁷⁾.

Na osnovu iznetog pregleda materijalnih ostataka koji potiču sa ovoga iskopavanja, koje je obavljeno u malom obimu i u kratkom vremenskom periodu, vidimo da su prikupljeni podaci oskudni i nepotpuni. Međutim, osnovni podaci ukazuju na to da se radi o postojanju naselja na kome je život trajao duže. Na ovaj zaključak nas upućuje keramički materijal koji, u celosti, predstavlja dve hronološki izdvojene keramičke grupe. Prema tome, na osnovu sadašnjih rezultata u istraživanjima i na osnovu tipološke analize keramičkog materijala možemo pretpostaviti da su na naselju živele dve etničke grupe. Pored starosedelačkog stanovništva, novi etnički elementi, čiji su nosioci keltska plemena, žive na našem naselju i u toku poznog latenskog perioda.

Međutim, o bližem hronološkom opredeljenju početka života u naselju, kao i o pojavi raznorodnog elementa, o njihovom odnosu i vezama možemo govoriti tek posle obimnijih sistematskih istraživanja ovoga lokaliteta i celog ovog područja.

NAPOMENE:

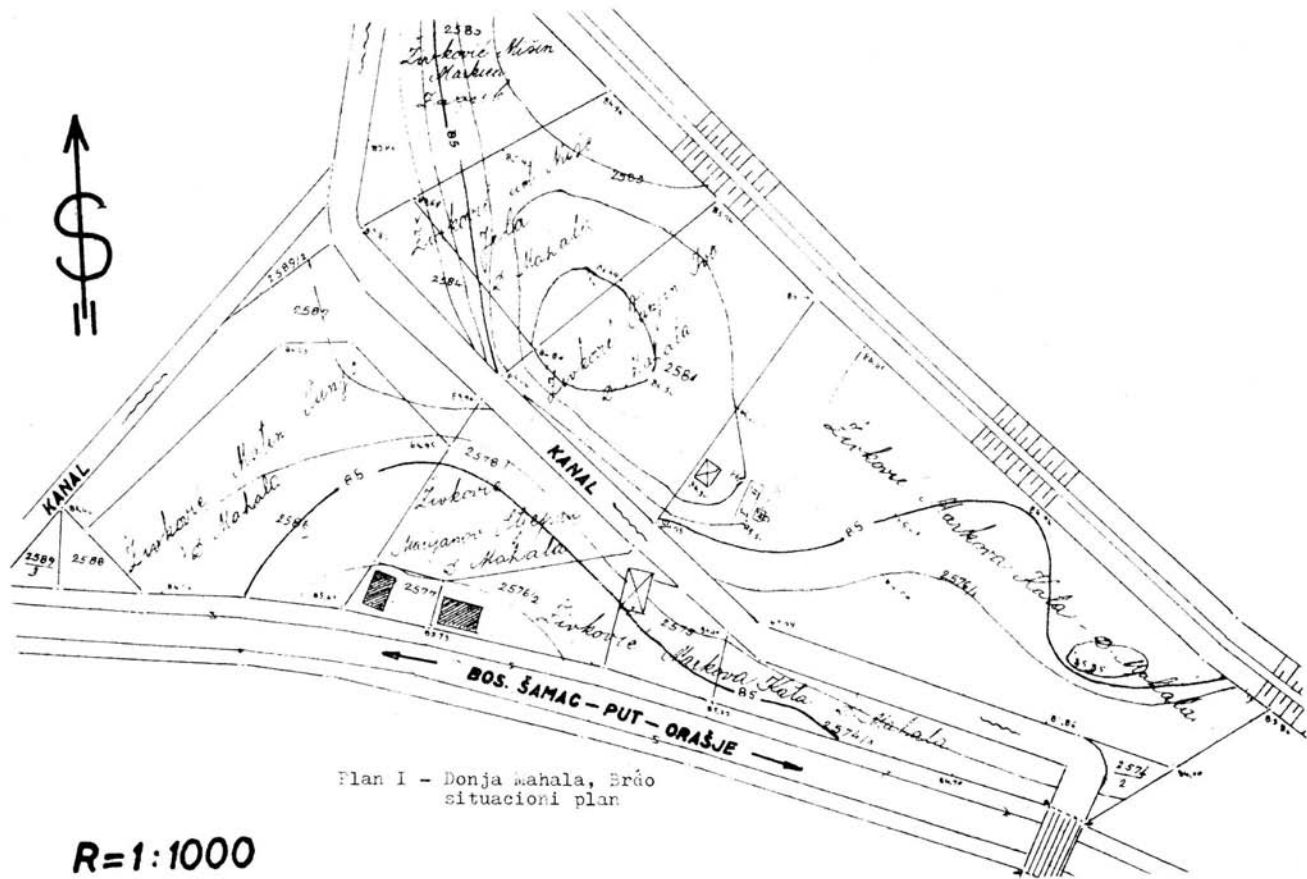
1. Rekognosciranje lokaliteta obavila ekipa Muzeja istočne Bosne u Tuzli.
2. Iskopavanje obavljeno od 30. IX do 8. X 1968. Radove obavila ekipa: Milica Kosorić (rukovodilac radova), dr Blaženka Stalio, arheolozi i Kapor Mladen, geometar.
3. Z. Marić, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, IV, 1960, 160, 43.
4. Z. Marić, Donja Dolina, GZM, Sarajevo, 1964, 46—50.
5. B. Gavela, Keltski opidum Živodar.
J. Todorović, Kelti u jugoistočnoj Evropi, 1968.
R. Pittioni, Urgeschichte des österreichischen Raumes, Wien, 1954, 697—709.
6. W. Radimsky, Die Gradine Čungar bei Cazin, Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und der Hercegovina, 1896, 73.
7. B. Čović, Gradinsko naselje na Kekića glavici, GZM, 1962. 41, T. II, 2, 4.

ERGEBNISSE EINER RETTUNGS- AUSGRABUNG AUF DER LOKALITÄT BRDO IN DONJA MAHALA BEI ORAŠJE

In der neuen Zeit wird diese Fundstelle durch Erdbestellungen in den oberen Schichten stark bedroht. Durch die Rettungsarbeiten stellte man fest, dass gefundene keramische Material aus zwei Zeitabschnitten stammt. Spätlatene Keramik wurde in der gesamte Kulturschicht hindurch auf gefunden, jedoch kam in der Tiefe von 1 bis 1,20 Meter auch ein ältere Material vor. Dieses Material lässt sich zwar keiner bekannten Kultur zuordnen, gehört aber zweifellos einer entwickelten Metallzeit an.

Es ist anzunehmen, dass auf dieser Lokalität zwei verschiedene Menschengruppen gelebt haben. Einer bodenständigen einheimischen Gruppe, die ursprünglich diesen Platz besetzt hat haben sich im Laufe der Zeit neue Gruppen angeschlossen, die vermutlich den keltischen Stämmen angehörten.

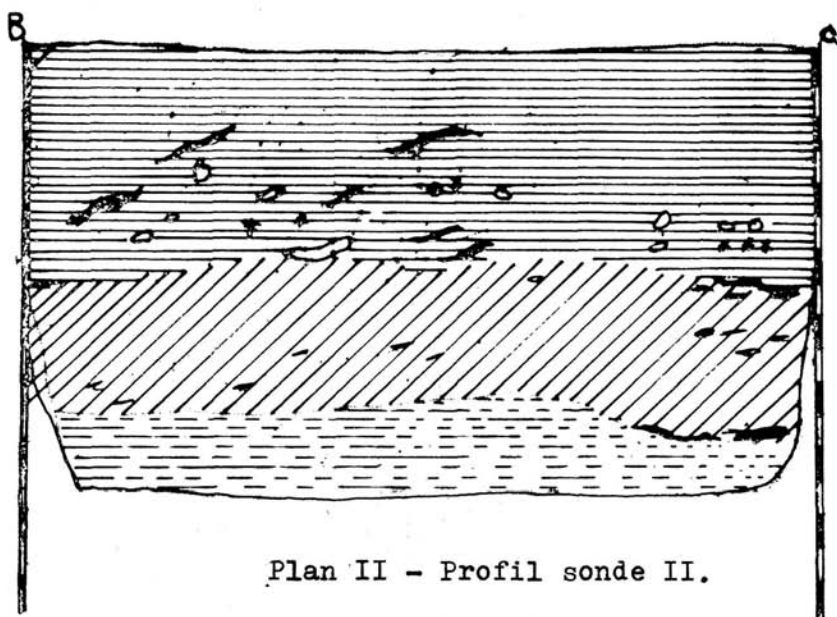
Die ersten Anfänge der Besiedlung lassen sich aber nicht genau festlegen, da die bisherigen Ausgrabungen unzureichend und im beschränktem Ausmass durchgeführt wurden.

Plan I - Donja Mahala, Brno
situacioni plan

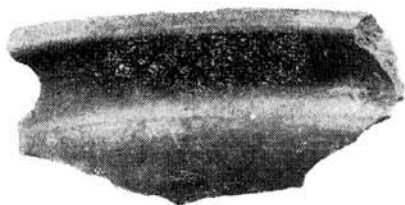
R=1:1000

Donja Mahala, Brdo

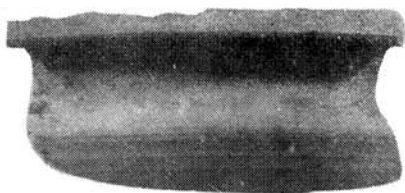

Plan II - Profil sonde II.

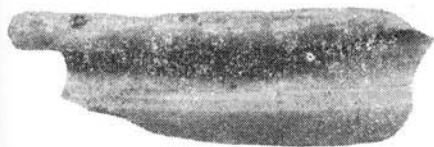
	MRKO CRV. ZEMLJA
	MRKO BRAUN ZEMLJA
	ZDRAVICA
	LEP
	KAMEN
	GAR

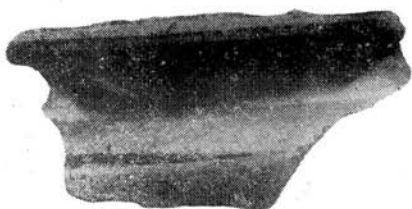
1

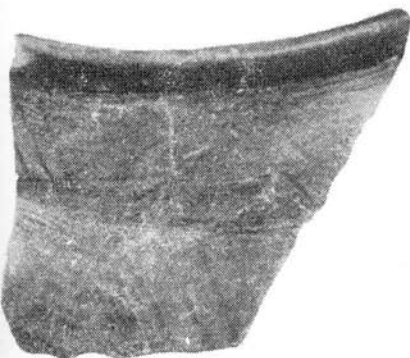
2

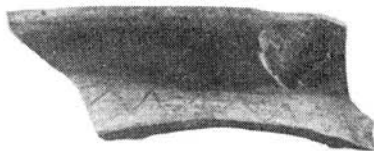
3

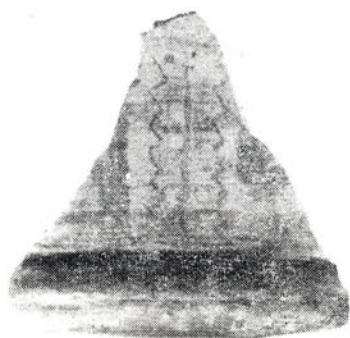
4

5

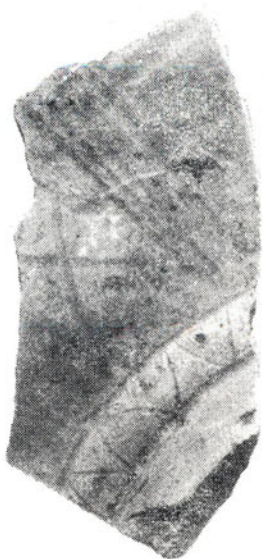
6

1

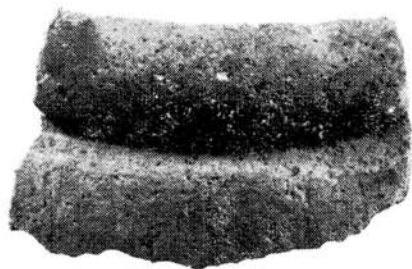
2

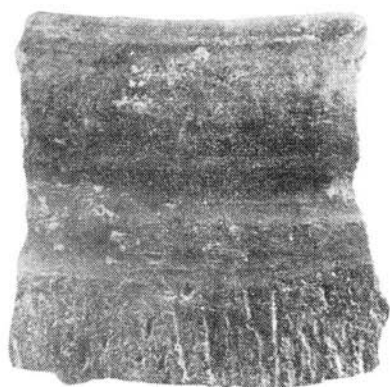
3

4

1

2

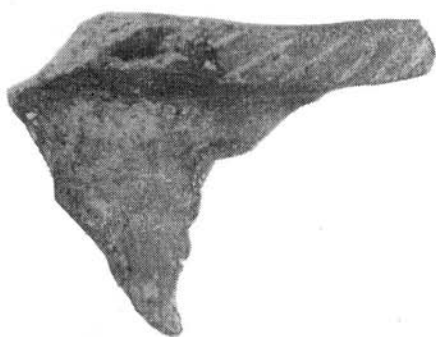
3

4

1

2

3

4